

Votre Programme Matmidim – Chiour ALEPH

Parashat Bereshit – semaine du 10 au 14 octobre

Souguia n° 38

ת"סד

Matmidim

Programme d'étude Mondial

Sujet de la semaine :

Chéhéh'éyanou sur les fruits

Cette semaine nous étudierons la Souguia de Chéhéh'éyanou sur les nouveaux fruits. Cette Braha instituée pour les événements qui apparaissent au cours de l'année ou pour des joies rencontrées, fait l'objet de plusieurs discussions notamment pour les nouveaux fruits.

Nous nous pencherons sur la Guemarra de Erouvin qui dit que cette Brah'a est juste un Rechout, alors que Chéh'éyanou sur les H'agim est une obligation. Nous devons reconnaître quels sont les paramètres qui les diffèrent et ainsi savoir si parfois la Brah'a sur les fruits peut devenir aussi une obligation et pas juste un Minhag de Rechout.

De plus, aujourd'hui où beaucoup de fruits sont accessibles tout au long de l'année, nous devons donc vérifier quand il est encore possible de faire la Braha.

Bon Limoud sur Matmidim !

Tephila avant le Limoud

יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו, שלא יארע דבר תקלה על ידי, ולא אכשל בדבר הלכה, וישמחו בי חברי, שלא אמר על טמא טהור ולא על טהור טמא, ולא על מתר אסור ולא על אסור מתר, ולא יפשו חברי בדבר הלכה ואשמח בהם. כי יי יתן חכמה מפיו דעת ותיבונה. גל עיני ואביטה נפלאת מתורתך.

Tephila après le Limoud

מודה אני לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, ששמת חלקי מיושבי בית המדרש. ולא שמת חלקי מיושבי קרנות. שאני משכים והם משכימים. אני משפים לדברי תורה והם משכימים לדברים בטלים. אני עמל והם עמלים. אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר. אני רץ והם רצים. אני רץ לחיי העולם הבא, והם רצים לבאר שחת. שנאמר ואתה אלהים תורדם לבאר שחת. אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם, ואני אבטח בך.

Programme du Dimanche

L'étude aujourd'hui est dédiée à la réfoua chelema de
Shimon ben Juliette, Mazal Jacqueline bat Rina, Juliette bat Marcelle

1. Source de Chéhéh'éyanou sur les fruits

Etudier cette Guemarra et expliquer comment elle a voulu prouver de la courge nouvelle qu'il faut dire Chéhéh'éyanou à Roch Hachana. Selon sa conclusion, qu'y a-t-il de plus dans Roch Hachana pour que la Brah'a soit obligatoire ? Pourquoi celle de la courge est-elle Rechout ? Selon vous, y a-t-il une différence avec d'autres fruits qui procurent de la Simh'a ?

מ: בכל מערבין פרק שלישי עירובין

רש"י

אקרא חדתא - כשאני
רואה דלעת חדשה
משנה לשנה אמינא זמן

זכרון אחד עולה לו לכאן ולכאן: ואמר רבה כי הוינא בי רב הונא איבעיא לן מהו לומר זמן בראש השנה וביום הכפורים כיון דמומן לזמן אתי אמרין או דילמא כיון דלא איקרו רגלים לא אמרין לא הוה בידיה כי אתאי בי רב יהודה אמר אנא ה' אקרא חדתא נמי אמינא זמן א"ל רשות לא קא מיבעיא לי כי קא מיבעיא לי חובה מאי א"ל רב ושמואל דאמרי תרווייהו אין אומר זמן אלא בשלש רגלים מיתיבי י תן חלק לשבעה וגם לשמונה ר' אליעזר אומר שבעה אלו ז' ימי בראשית שמונה אלו ח' ימי מילה ר' יהושע אומר שבעה אלו שבעה ימי פסח שמונה אלו שמונה ימי החג וכשהוא אומר וגם לרבות עצרת ור"ה ויוה"כ מאי לאו לזמן לא לברכה הכי נמי מסתברא דאי ס"ד לזמן זמן כל שבעה מי איכא הא לא קשיא דאי לא מברך האידנא מברך למחר וליום אחרא מ"מ בעינן כוס לימא מסייע ליה לר"ג דאמר ר"ג זמן אומר אפילו בשוק הא לא קשיא דאי קלע ליה כוס התניח עצרת ור"ה יום הכפורים היכי עביד אי מברך עליה ושתי ליה כיון דאמר זמן קבליה עליה ואמר ליה ה' דהאמר ליה רב ירמיה בר אבא לרב מי בדלת וא"ל אין בדילגא לברוך עליה ולנחיה ה' המברך צריך שיטעום ליתביה לינוקא לית הלכתא כרב אחא ה' דילמא אתי למסרך מאי הוי עלה שדרוה רבנן לרב ה' יימר סבא קמיה דרב חסדא במעלי יומא דריש שתא אמרו ליה זיל חזי היכי עביד עובדא תא אימא לן כי חזייה א"ל דלוייה לרטיבת רפסא ליה בדוכתיה אייתו ליה כסא דחמרא קדיש ואמר זמן ו' והלכתא אומר זמן בר"ה וכויה"כ והלכתא זמן אומר אפילו בשוק: ואמר רבה כי הוינן בי רב הונא איבעיא לן! בר בי רב

Partie
optionnelle
←

Comprendre la Hava Amina selon Rabi Yonathan Milounil et le Torath H'aim. Leurs explications sont-elles différentes ? Tirer les conclusions selon chacune des explications

רבינו יהונתן מלוניל על הרי"ף מסכת עירובין (לפי דפי הרי"ף) דף י עמוד ב

אקרא חדתא אמינא זמן. כשאני רואה דלעת משנה לשנה כשהן מתחדשים אמינא זמן כ"ש בשמחת יום טוב של ר"ה ויוה"כ.

תורת חיים מסכת עירובין דף מ עמוד ב

מהו לומר זמן בר"ה ובי"ה. לפי שאין אומרים זמן אלא על דבר שיש בו שמחה לכך קמיבעי ליה מי אמרינן דווקא ברגלים דאית בהו שמחה דכתיב ושמחת בחגך אומרים זמן אבל בראש השנה ויום הכיפורים דיומי דדינא נינהו לא או דלמא כיון דמזמן לזמן קאתו אמרינן וקאמר ליה אנא אפילו אקרא חדתא דפירא גרוע הוא כדאמרינן למה נקרא שמן קשואין שקשין לגוף אפילו הכי אמינא זמן כיון דמזמן לזמן קאתי

Les mots du jour à apprendre :

Entre les murailles	אַבֵּי מְצָרֵי
Printemps	אַבֵּיבָא
Je l'ai perdu	אַבֵּי־דָנָא

Programme du Lundi

*L'étude aujourd'hui est dédiée à la réfoua chelema de
Shimon ben Juliette, Mazal Jacqueline bat Rina, Juliette bat Marcelle*

2. La Brah'a est-elle prononcée à la vue du fruit ou lors de sa consommation ?

Comment comprenez-vous l'avis de Rachi étudié plus haut ?

Etudier les autres Richonim sur ce point. Qu'en est-il des cas avec ou sans profit ?

רא"ש מסכת עירובין פרק ג סימן י

פרש"י כשאני רואה אותו. ונהגו העולם לקבוע הברכה בשעה שאוכל ממין חדש. כמו שהחיינו דעשיית לולב וסוכה שקובעין בשעת קדוש היום.

ואמר רבה כי הוינן בי רב כהנא איבעיא לן מהו להזכיר זמן בר"ה ובי"ה" כ כיון דמזמן לזמן קאתי אמר. או דלמא כיון דלא איקרי רגלים לא אמר לא הוה בידיה. כי אתאי לקמיה דרב יהודה אמר אנא אקרא חדתא נמי קאמינא

משנה לשנה אף על פי ששהה ימים רבים שלא אכל אינו מברך שהחיינו, והמהר"מ אינו מברך לעולם שהחיינו על שום דבר בראייה כי אם כשהוא אוכלן

רמב"ם הלכות ברכות פרק י הלכה ב
[...] הרואה פרי המתחדש משנה לשנה בתחלת ראייתו מברך שהחיינו

טור אורח חיים הלכות ברכות הפירות סימן רכה
הרואה פרי חדש מתחדש משנה לשנה מברך שהחיינו ונהגין עתה שלא לברך עד שעת אכילה והמברך בשעת ראייה לא הפסיד

ספר כלבו סימן פז
הרואה פרי המתחדש משנה לשנה מברך בתשלום ברייתו שהחיינו והני מילי אם נהנה בראייתו ואם אינו נהנה בראייתו מברך על אכילתו וכן על כל דבר המתחדש שאינו מתחדש

Les mots du jour à apprendre :

Collé, lié	אַבִּיק
Il les colle, les lie	אַבִּיק לְהוֹ
Ont été collés, liés	אַבִּיקוּ

Programme du Mardi

*L'étude aujourd'hui est dédiée à la réfoua chelema de
Shimon ben Juliette, Mazal Jacqueline bat Rina, Juliette bat Marcelle*

3. Obligation ou Rechout ?

Définir pour chaque Richon si la Brah'a est une obligation ou un Rechout (Mitsva non obligatoire) en fonction des trois critères suivants : Renouvellement du fruit sans Simha, Simha sans renouvellement, Simha avec renouvellement.

a. Renouvellement sans Simh'a

ספר האשכול הלכות ברכת הודאה סימן כג

ומאי דאמרינן התם דכי אמרינן זמן אקרא חדתא רשות הוא, לאו רשות הוא לגמריה, דאי חזי ליה ודאי מברך עליה, אלא רשות הוא דאי בעי חזי ליה ואי בעי לא חזי ליה, ולאפוקי מחובה דלא בעי מיהדר עלויה, ואינה חובה כזמן דראש השנה ויום הכפורים ושאר המועדות.

דרכי משה הקצר אורח חיים סימן רכה אות ג
וכ"כ באור זרוע (ח"ב סי' קמ ס"ד) דכל אלו הברכות אינן אלא רשות ולא חובה

משנה ברורה סימן רכה ס"ק ט
מברך שהחיינו - ואינה אלא רשות דאי לא מברך לא מיענש. ומ"מ ראוי ליזהר שלא לבטלה [א"ר ע"ש]

משנה ברורה סימן רכה ס"ק יט
[...] כתבו האחרונים בשם הירושלמי דמצוה לאכול מעט מכל מין חדש בשנה והטעם כדי להראות שחביב עליו בריאתו של הקדוש ברוך הוא

שו"ת הרשב"א חלק א סימן רנ
שאלת עוד מי שבירך שהחיינו על הבוסר אם יברך עוד על הענבים
תשובה מסתברא שהעיקר הם הענבים. שאין הכל הולך אלא אחר שבח הפרי וגמרו. שאל"כ יברך על הנץ ואחר כך על הבוסר ואחר כך על הענבים ואחר כך על התירוש. ואין אלו אלא דברי הבאי. אלא אינו מברך על הבוסר אלא בשהבשילו האשכולות ענבים. וכן בכל פרי אחר גמרו. וברכות אלו ברכות של רשות הן ולא של חובה. ולפיכך די אם יברך על גמר הפרי כמו שאמרתי

Les mots du jour à apprendre :

Perte	אֲבִידָתָא
Qui lui est lié (féminin)	אֲבִיזְרָאָה
Qui leur est lié	אֲבִיזְרִיָּהוּ

Programme du Mercredi

*L'étude aujourd'hui est dédiée à la réfoua chelema de
Shimon ben Juliette, Mazal Jacqueline bat Rina, Juliette bat Marcelle*

b. Apport de Simh'a sans cycle de renouvellement

דרכי משה הקצר אורח חיים סימן רכג אות ד
ו"ל דאע"ג דמתשובת הרשב"א שכתבתי לעיל (אות א) משמע
כדברי רב שרירא דברכות אלו אינן חובה מכל מקום יש לנהוג
לברך עליהן כדברי הפוסקים דסבירא להו שהן חובה ומכל
מקום המיקל בברכות במקום שהוא מחלוקת לא הפסיד

ביאור הלכה סימן רכג סעיף א ד"ה ויש שכתבו
ויש שכתבו וכו' אלא רשות - ר"ל יש שכתבו דהוא רשות משום
דאינו בא מזמן לזמן ודמיא לקרא חדתא [עירובין מ"ם ע"ב]
דסבר הגמרא שם דהוא רשות אבל הרבה פוסקים ס"ל דהוא
חובה [כן מוכח בד"מ בסוף סימן זה] וטעמם דדבר שתקנו חז"ל
לברך משום שמחת הלב לא שייכא בזמן אלא כל אימת שנזדמן
ע"י הקנייה שמחה בלבו מברך לד' על שזיכהו לבוא לשעה שיש
בו שמחת הלב

שו"ת הרשב"א חלק א סימן רמה
שאלת אם מברכין שהחיינו על המילה וכן מי שנולד לו
בן אם מברך שהחיינו
תשובה מסתברא דכל שנולד לו בן צריך לברך שהחיינו
בין נולדו לו בנים אחרים בין לא נולדו לו בנים. דהא
קיימא לן כלישנא בתרא דרבי יוחנן דאמר בפרק הרואה
(דף נ"ט ס"ו / ס"א ב) בין קנה בתים אחרים בין לא קנה
מברך שהחיינו. אלא שלא ראיתי שנהגו כן אפילו
הגדולים אשר בארץ. ושמה עשאוה רשות כקרא חדתא
דמברכין זמן ולא בחובה. דכל שאינו בא מזמן לזמן
כמועדות אין מברכין שהחיינו בחובה. וכדאמרינן בראש
השנה מהו לומר זמן בראש השנה וביום הכפורים?
רשות לא קא מיבעיא לי דאפילו אקרא חדתא אמרינן. כי
קא מיבעיא לי חובה. כיון דמזמן לזמן קא אתו אמרינן או
דילמא כיון דלא איקרו רגלים לא אמרינן [...]

שו"ת חתם סופר חלק א (אורח חיים) סימן נה

[...] והנלע"ד מ"ש חז"ל בברכת שהחיינו רשות איננו רשות לברך ברכה לבטלה אלא כל מי שנהנה בדבר
שראו לברך עליו אסור ליהנות בלא ברכה, אך לזה צריך שיעור וגבול ויש דברים שאפילו יאמר אני נהנה בטלה
דעתי אצל כל אדם ואסור לו לברך, ויש דברים כגון קרא חדתא ולהרשב"א כל הני דפרק הרואה שתולה בדעת
כל אדם לפי דעתו, אם נהנה לא בטלה דעתו ואם אינו נהנה לא יברך והיינו רשות, ומ"מ מי שידע בעצמו
שנהנה אין ברכתו רשות אלא חובה ואם יודע בעצמו שנהנה ואינו מברך הוא חוטא, ולפי"ז כל דברים שיש ספק
בברכת שהחיינו שוב א"א לומר מי שידע בעצמו שנהנה א"א לומר עליו בטלה דעתו אצל כל אדם, ז"א דהרי
קמן דבלא"ה ספיקא או פלוגתא הוא ואם כן לא בטלה דעתו וכיון שנהנה יברך לא מספק אלא מודאי כיון שהוא
נהנה וביטול דעתו ליכא כנ"ל [...]

Les mots du jour à apprendre :

Deuil	אַבִּילוּתָא
Endeuillés	אַבִּילִי
Quelqu'un sur qui on peut on compter	אַבִּין דְּסִמְכָא

Programme du jeudi

L'étude aujourd'hui est dédiée à la réfoua chelema de

Shimon ben Juliette, Mazal Jacqueline bat Rina, Juliette bat Marcelle

4. Chéhéh'éyanou sur des fruits présents tout au long de l'année

משנה ברורה סימן רכה ס"ק יח

דעומד כל השנה בקרקע - ר"ל שיש ירק שדרכו לעמוד כל השנה בקרקע וברכת שהחיינו לא נתקן אלא בדבר הבא מזמן לזמן אכן באמת אינו מצוי זה כ"א באיזה ירקות ולא בכולן ואפשר משום דאין לחלק בין ירק לירק [פרישה] ויש לפרש עוד דכונת רמ"א במה שכתב דעומד כל השנה בקרקע היינו שמטמינין אותו בקרקע בבורות ועומד כל ימות השנה ואינו ניכר בין ירק חדש שגדל בשנה זו לישן שגדל אישתקד משא"כ פירות אף על גב דיש מטמינין אותן הו"ל מיעוטא דמיעוטא ולא חיישינן להו [מ"א] ולפ"ז פשוט דאין לברך שהחיינו [כג] על פרי אדמה שקורין (ער"ד עפ"ל) דהרי דרך העולם להטמין אותם בבורות בחורף ומתקיים זמן רב. ובשם של"ה כתבו האחרונים דאין לברך שהחיינו על שום ירק חדש וכן על לחם חדש דאין ניכר בין חדש לישן והעולם יטעו ויבואו לידי ברכה לבטלה וכתב המ"א דמ"מ מברכין על הריפות שעושין מדגן חדש שניכרין היטב שהם חדשים אכן במור וקציעה חולק ע"ז דאחרי שאין מינכר בטעמו אין יתרון להם ע"ש ויש למעט בברכות. ובקטניות כשהן חדשים וניכרין שהן חדשים כגון שהם ירוקים עדיין במקצת נראה שיוכל לברך שהחיינו וכן משמע בא"ר. על מיני לפתן שקורין מיירין וריבי"ן ואוגערקע"ס מברכין עליהם שהחיינו [א"ר ודה"ח]

שער הציון סימן רכה ס"ק כג

ובחידושי ר' עקיבא איגר הביא בשם מהרי"ל שהיה דרכו לברך שהחיינו בליל ראש השנה על ער"ד עפ"ל, משמע דלא סבירא לה האי סברא דמגן אברהם [ומה שנרשם ברמ"א מהרי"ל טעות סופר הוא, וצריך לומר מהרי"ו, כמו דאיתא בדרכי משה ופרישה, עיין שם] ואפשר דבזמן המהרי"ל לא נתפשט עדיין כל כך זריעת זה המין בארץ ולא היו זורעין אותו אלא מעט מן המעט, ולא היו צריכין להטמינו בחורף בקרקע, כמו בימינו שהוא מעיקרי מיני מזון, וחפשו עצה להעמידו שלא יכלה

בית יוסף אורח חיים סימן רכה

ו ומ"ש רבינו ואם אינו מתחדש משנה לשנה וכו'. סמ"ג (עשין כז קיד). כתב בשם רב שרירא שאין מברכין שהחיינו אלא על הדבר המתחדש מזמן לזמן וכן כתבו הגהות מימון (שם). וגם סמ"ק כתב (שם) הרואה פרי חדש וכו' וכן כל דבר המתחדש משנה לשנה כמו גידולי קרקע אבל דבר שאינו מתחדש אפילו יש ימים שלא אכל אינו מברך ע"כ וכ"כ המרדכי בסוף סוכה (ס' תשע"א). ופרי המתחדש פעמיים בשנה אפשר דבא מזמן לזמן מיקרי ומברכין עליו בכל פעם שהחיינו אבל הרמב"ם (פ"י ה"ב) כתב פרי המתחדש משנה לשנה וכן כתב רבינו ולפ"ז פרי המתחדש פעמיים בשנה אינו מברך עליו שהחיינו כלל ומיהו אפשר דמשנה לשנה לאו דוקא אלא אורחא דמילתא נקטו ואין הכי נמי דפרי המתחדש פעמיים בשנה מברך עליו בכל פעם שהחיינו: וכתב ה"ר מנוח (ספר המנוחה) ומסתברא דעל עשב המתחדש כגון אלחבק"א וכיוצא בו אינו מברך שהרי פעמים שיכול להתקיים כל השנה מה שאין כן בקרא ובשאר פירות הארץ והעץ

דרכי משה הקצר אורח חיים סימן רכה אות ב

ומהר"י וי"ל (בסוף תשובותיו דינין והלכות ס' לט) כתב דאין מברכין שהחיינו על ירק חדש משום דעומד על הקרקע כל השנה ואין ניכר בין חדש לישן

שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכת הפירות סימן רכה סעיף ו

פרי שאינו מתחדש משנה לשנה, אפילו אם יש ימים רבים שלא אכל ממנו אינו מברך שהחיינו.

הגה: פרי שמתחדש ב"פ בשנה, מברכין עליו שהחיינו (בית יוסף); אבל שאין לו זמן קבוע לגידולו, אין מברכין עליו (ב"י בשם הר"ר מנוח). לכן אין מברכין שהחיינו על ירק חדש דעומד כל השנה בקרקע (מהרי"ל)

Les mots du jour à apprendre :

Sur les genoux	אָבִירָפִי
Son deuil	אָבְלִיָּה
Avalé	אָבְלַע

Bon Limoud sur Matmidim !

Liste des 38 Sougiot étudiées sur Matmidim

Sougiot dans Brah'ot

1. Birkot Hatorah	17. Birkat Haguefen	33. Birkat HAgomel
2. Choméa Kéoné	18. Natei Inchei	34. Birkat Hagomel (2)
3. Arévout	19. Birkat Haréah'	37. Bal Tossif
4. Kavana dans le Chema	22. Les jus	38. Chéhéh'éyanou
5. Position pour le Chema	23. Trima	
6. Méah Brah'ot	24. Pat Kisnin (1)	
7. Amen Yetoma	25. Pat Kisnin (2)	
9. Les quantités pour les Brah'ot	26. Les Apéritifs	
10. Les Brah'ot de consommation	27. Zimoun (1)	
11. Brah'a Chéina Tsrih'a	28. Zimoun (2)	
12. Ikar Vétafel	29. Zimoun (3)	
13. Méein Chaloch	30. Zimoun (4)	
14. Brah'a sur un interdit	31. Zimoun (5)	
15. Anigrone	32. Tefilat Haderekh	

Sougiot des H'aguim

8. Hanouka - emplacement de la Hanoukia	35. Roch Hachana – Les trois Livres
16. Pourim – Michloah' Manot et Matanot Laevyonim	36. Soukot – Mitstaer
20. Pesssah – Biour H'amets	
21. Sefirat Haomer	